

Vergaderjaar 2024–2025

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 3305

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ASIEL EN MIGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 oktober 2024

Inleiding

De druk op de asielopvang is al geruime tijd zeer hoog en de prognoses laten zien dat deze druk alleen maar zal toenemen. De huisvestingsopgave blijft onverminderd groot en vraagt om acute oplossingen om op korte termijn verlichting te bieden. Daarom zet dit kabinet in op een breed pakket aan maatregelen om het asielstelsel ingrijpend te hervormen, de asielinstroom te beperken en de asielketen per direct te ontlasten.

In deze brief kom ik terug op een aantal moties en toezeggingen met betrekking tot de (asiel)opvang. De volgende onderwerpen worden nader toegelicht:

- (I) tand van zaken van dit moment met een doorkijk naar de toekomst
- (II) Wet Gemeentelijke Taak Opvangvoorzieningen
- (III) Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV)
- (IV) Kosten opvang
- (V) Basisregistratie Personen (BRP)

(I) Stand van zaken op dit moment in de opvang

De druk op de asielopvang is aanhoudend hoog. Momenteel verblijven ongeveer 18.000 statushouders, met recht op huisvesting in de gemeenten, in de opvanglocaties van het COA. Uitstroom naar gemeenten levert direct lucht in de asielopvang op. Met oog voor de lokale uitdagingen op de woningmarkt zijn eerder samen met het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, provincies en gemeenten de (tijdelijke) huisvestingmogelijkheden uitgebreid. Zo is het concept van doorstroomlocaties voor de tijdelijke huisvesting van statushouders in de regio tot stand gekomen en zijn de eerste doorstroomlocaties gerealiseerd. Voor de korte termijn wordt, in afstemming met gemeenten, de mogelijkheid geboden om statushouders tijdelijk te huisvesten in hotels en vakantieparken.

Momenteel wordt op grote schaal gebruik gemaakt van dure noodopvang, op bijvoorbeeld cruiseschepen en in hotels. Deze dure locaties dienen op termijn vervangen te worden door in te zetten op grootschalige sobere opvanglocaties verdeeld over Nederland. Hiermee beoog ik voldoende betaalbare duurzame opvangplekken te realiseren. Tegelijkertijd blijven kleinschalige opvanglocaties nodig, bijvoorbeeld voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). Derhalve zal het COA ook kleine opvanglocaties blijven faciliteren. Hiermee doe ik gestand aan motie van het lid Podt (Kamerstuk 19 637, nr. 3287)

Richting het eind van het jaar is voorzien dat er meerdere locaties gaan sluiten waar niet direct voldoende nieuwe openingen tegenover staan. Het COA doet er alles aan om het aantal sluitingen zo veel als mogelijk te beperken en nieuwe locaties snel te realiseren, maar de verwachting is dat er in de eerste week van januari een tekort is aan benodigde opvangplekken. Hierover vinden gesprekken plaats met de medeverheden.

LVV

Met betrekking tot de motie uit het Commissiedebat van 25 september 2024 laat ik u weten dat ik met de gemeenten overleg over het realiseren van terugkeer, overlast en andere vraagstukken in de gemeenten. Ik zal u hierover voor het kerstreces informeren.

Motie van het lid Eerdmans over afzien van de inzet van het ruimtelijke-orderingsinstrumentarium voor asielopvang

Het Kabinet zet zich samen met het COA actief in om voldoende opvangplekken te realiseren. Hierbij is het uitgangspunt dat dit gebeurt in samenwerking met het lokale bestuur. Hoewel eerder gebruik is gemaakt van de inzet van het ruimtelijk-ordering instrumentarium voor het realiseren van asielopvang, is dat niet langer passend bij de visie van dit Kabinet¹. De inzet is een breed pakket aan maatregelen om het asielstelsel ingrijpend te hervormen, de instroom te beperken en de asielopvang te ontlasten.

(II) Stand van Zaken Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen

Motie van het lid Ceder over de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen tot het moment van intrekking naar letter en geest blijven uitvoeren

In het Tweeminutendebat van 25 september 2024 (Kamerstuk 19 637, nr. 3294) heeft uw kamer verzocht de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen tot het moment van intrekking naar letter en geest te blijven uitvoeren. De Spreidingswet zal uitgevoerd worden zolang deze van kracht is. De cyclus van de wet vraagt om het nemen van verdeelbesluiten op basis van de provinciale verslagen. De provinciale verslagen zal ik u kort nadat ik deze uiterlijk 31 oktober aanstaande heb ontvangen van de PRT's gebundeld doen toekomen.

¹ Motie Eerdmans, kamerstuk 19 637, nr. 3217

Motie van het Lid van Nispen over bij het spreiden en plaatsen van opvangplekken ook op wijkniveau rekening houden met sociaal-economische omstandigheden (Kamerstuk 19 637, nr. 3223)

In het Tweeminutendebat van 26 maart 2024 werd een motie ingediend die vraagt om bij het realiseren van opvangplekken op wijkniveau rekening te houden met de sociaaleconomische omstandigheden. Bij het bepalen van de indicatieve verdeling per gemeente van de totale opgave is rekening gehouden met de SES-WOA-score van gemeenten alsook het aantal inwoners. De gemeenten hebben mede op basis hiervan een indicatieve opgave toebedeeld gekregen. Gemeenten bespreken onder leiding van de betreffende commissaris van de Koning samen aan de Provinciale Regietafels (PRT's) hoe de definitieve opgave eruit komt te zien en hoe gemeenten deze gaan invullen. Het is hierbij aan de gemeenten zelf om op basis van de lokale en/of regionale omstandigheden te bepalen waar zij opvang realiseren.

Motie van het lid Diederik van Dijk (SGP) over het openbaar maken van de gesprekken van de regietafels

In het wetgevingsoverleg van 12 februari 2024 (Kamerstuk 36 410 VI, nr. 93) (Kamerstuk 36 410 VI, nr. 86) is een motie ingediend om in overleg met de provinciale regietafels (PRT's) te bezien of en hoe gespreksverslagen van de regietafels openbaar kunnen worden gemaakt. Met de PRT's is afgesproken dat de verslagen conform de Wet Open Overheid worden opgesteld. Uit een rondgang bij de PRT's blijkt dat 6 van de 12 PRT's hun verslagen al actief openbaar maakt. Ik ben met deze provincies in gesprek getreden over actieve openbaarmaking van de verslagen.

(III) AMV

AMV

Het lid Podt heeft op 6 april 2023 een motie (Kamerstuk 19 637, nr. 3089) ingediend waarin wordt verzocht om de Kamer ieder kwartaal te informeren over de stand van zaken ten aanzien van de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). Met deze brief wordt invulling gegeven aan de periodieke informatieverstrekking aan uw Kamer en meld ik u de relevante ontwikkelingen sinds de laatste brief hierover².

Van januari tot en met september 2024 zijn in Nederland 3.221 asielaanvragen van amv ingediend. De top drie nationaliteiten van amv-asielaanvragers zijn: Syrisch (1.572 aanvragen), Irakees (425) en Eitrees (389).³ Om het aantal amv-asielaanvragen in perspectief te kunnen plaatsen wordt over de periode januari tot en met september 2024 het aantal van 3.221 amv-asielaanvragen afgezet tegen het totaal aantal eerste asielaanvragen (24.934). Het aantal asielaanvragen van amv maakt in de eerste 9 maanden van 2024 circa 12,9% uit van het totaal aantal asielaanvragen dat in Nederland is ingediend. Tot het moment dat er voldoende, structurele opvangplekken voor amv zijn, zet het COA de reeds ingezette en de eerder aangekondigde noodmaatregelen voort. Om de druk op de amv-opvanglocaties enigszins te verlichten heeft Nidos geïnvesteerd in de opvang van amv van 15 jaar en ouder in opvanggezinnen.

² Kamerstukken II 2023/24, 27 062, nr. 139 (Kamerbrief)

³ IND Asylum Trends september 2024, <https://ind.nl/nl/documenten/10-2024/at-september-2024-hoofdrapport.pdf>

Verblijf in noodopvanglocaties en de noodzaak voor continue personeelswerving door COA en Nidos maken dat het niet altijd goed mogelijk is om minderjarigen de gewenste aandacht en begeleiding te bieden. Omdat het een kwetsbare doelgroep betreft is dit zorgelijk. Daarbij wordt benadrukt dat er actie wordt ondernomen voor de verbetering van de situatie van minderjarige vreemdelingen in de asielopvang. Het ministerie voor Asiel en Migratie voert gesprekken met de Ministeries van OCW, VWS en VRO om de toegang tot onderwijs, zorg en uitstroom van jonge statushouders naar gemeenten te waarborgen. De duurzame oplossing voor deze groep is het substantieel verbeteren van de situatie in de opvang, hoofdzakelijk door het realiseren van voldoende, langdurige opvangplekken. Uw Kamer zal periodiek geïnformeerd worden over de stand van zaken in de amv-opvang.

(IV) Kosten Opvang

Motie van het lid Van Nispen die vraagt in kaart te brengen wat de bedragen zijn die momenteel worden betaald aan crisisnoodopvang⁴.

Vanwege de aanhoudende druk op de asielopvang is de inzet van noodopvang nodig. Noodopvang vindt vooral plaats in hotels, op cruise ferry's en in tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO). In de noodopvang worden zowel asielzoekers als statushouders opgevangen. Het COA heeft de kosten van opvang over de eerste zeven maanden van 2024 in kaart gebracht (tot 1 augustus) en geëxtrapoleerd naar een jaar ervan uitgaande dat de kosten omvattend hetzelfde blijven. De locatiegebonden kosten van een noodopvangplek komen, op basis van de eerste zeven maanden, uit op een gemiddelde van € 55.700 per bewoner op jaarbasis. Voor TGO vergoedt het COA aan gemeenten een dagtarief van € 150 (circa € 55.000 op jaarbasis) per beschikbare plek of de werkelijke kosten. De niet-locatiegebonden zorg- en overheadkosten van een opvangplek bedragen in 2024 gemiddeld circa € 8.600 per bewoner op jaarbasis. Daarbij wordt opgemerkt dat het hier een gemiddelde betreft, de kosten van de verschillende vormen van noodopvang lopen uit elkaar, zoals hierna beschreven.

Door de hoge druk op het realiseren van opvangcapaciteit en de ontbrekende specifieke kennis is voor de opvang in hotels en op cruise ferry's bij aanvang gekozen voor het inschakelen van gespecialiseerde tussenpersonen die als verhuurders optreden. Er wordt toegewerkt naar een situatie dat van deze dure tussenpersonen niet langer gebruik gemaakt hoeft te worden.

Hotels

Op basis van de hotels in gebruik per 1 augustus bedraagt de vergoeding aan de verhuurders circa € 1,2 miljoen per dag. Dit bedrag is exclusief btw (9%) en aanvullende kosten, waaronder zaalhuur en beveiliging (circa 8%). Inclusief deze componenten bedraagt de vergoeding aan de opdrachtnemers circa € 1,4 miljoen per dag. Het COA is in gesprek met hotels om zonder tussenkomst van tussenpersonen rechtstreeks contracten af te sluiten (een aantal contracten met hotels zijn inmiddels op deze manier afgesloten) en de beveiliging wordt conform de COA-richtlijnen bij eigen contractpartijen geregeld. Dit gaat naar verwachting leiden tot lagere kosten van opvang in hotels.

⁴ Kamerstuk 36 560 VI, nr. 18

Cruise ferry's

Op basis van de cruise ferry's in gebruik per 1 augustus bedraagt de vergoeding aan de verhuurders circa € 0,4 miljoen per dag. De aanbesteding van het cruiseschip de Galaxy in Amsterdam, waarbij het contract wordt verlengd voor de duur van een jaar, levert een kostenbesparing van ruim 10% op voor de huur van het schip en een besparing op de facility kosten. Voor de contracten van de overige cruiseschepen die binnenkort aflopen, is inmiddels gestart met de voorbereidingen om een nieuwe periode aan te besteden met als inzet een prijsplafond.

Motie van het lid Piri over het compenseren van de gemaakte kosten voor jeugdzorg door de gemeente Westerwolde van kinderen die elders in Nederland verblijven⁵

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft in mei jl. de Regeling specifieke uitkering (SPUK) ten behoeve van niet beoogde kosten voor jeugdzorg opengesteld. Daaruit is een deel van de kosten die de gemeente Westerwolde heeft gemaakt voor jeugdhulp gedekt. In september jl. is een definitieve beschikking naar de gemeente Westerwolde gestuurd vanuit VWS. De resterende kosten die de gemeente Westerwolde heeft gemaakt voor jeugdzorg én niet via de SPUK van VWS gedekt werden, zijn door het Ministerie van Asiel en Migratie vergoed aan de gemeente Westerwolde.

(V) Basisregistratie Personen (BRP)

Op 12 februari 2024 heeft uw kamer de motie van het lid Piri aangenomen (Kamerstuk 36 410 VI, nr. 81). De motie vraagt hoe de achterstand bij het inschrijven van asielzoekers en statushouders in de Basisregistratie Personen (BRP) wordt weggewerkt en vraagt de Kamer ieder kwartaal over de voortgang te rapporteren.

Om te kunnen integreren en participeren van statushouders in onze maatschappij is een registratie in de BRP⁶ een voorwaarde. Daarom zijn aanvullende maatregelen genomen om de achterstand bij het afgeven van een Burgerservicenummer weg te werken. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft, samen met het Ministerie van Asiel en Migratie, specifieke uitkeringen (SPUK) verstrekt aan de gemeente Amsterdam en de gemeente Gilze en Rijen om in de periode van november 2024 tot medio 2025 16.500 achterstallige inschrijvingen in de BRP weg te werken. Met deze grootschalige actie zou een groot deel van de achterstand per medio 2025 weggewerkt moeten zijn. De inzet van deze gemeenten is onmisbaar en wordt erg gewaardeerd.

De gemeenten Amsterdam en Gilze en Rijen gaan zich tijdens de inhaalactie concentreren op statushouders en personen die in aanmerking komen voor een spoedinschrijving. Uw Kamer is per brief op 30 mei 2023⁷ geïnformeerd over de werkwijze van de spoedinschrijving. De overige BRP-staatgemeenten blijven volgens hun huidige capaciteit inschrijvingen doen en richten zich vooral op nareizigers, minderjarigen en het bijhouden van de nieuwe instroom. Een verhoging van de structurele inschrijfcapaciteit is noodzakelijk om het restant van de achterstand in te schrijven. Gesprekken over het openen van meerdere nieuwe BRP-inschrijfvoorzieningen lopen met de verschillende gemeenten. Meer

⁵ Kamerstuk 19 637, nr. 3288

⁶ NB. Inschrijving in de Basisregistratie personen (BRP) is een primaire verantwoordelijkheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

⁷ Kamerstuk 19 637, nr. 3114

inschrijfforzieningen zorgen voor een betere geografische spreiding en een structurele uitbreiding van de inschrijfcapaciteit. De financiering voor deze nieuwe inschrijfforzieningen wordt meegenomen in de herijking van het Gemeentefonds. Daarbij wordt rekening gehouden met de extra middelen en capaciteit die nodig zullen zijn om de resterende achterstand in 2025 weg te werken.

Naast de financiering van het project en de uitbreiding van het aantal inschrijvende gemeenten, wordt ook ingezet om het proces van de BRP-inschrijfforziening te verbeteren. De financiering van de BRP-straten verloopt via een decentrale-uitkering uit het Gemeentefonds. De doelstelling is om de benodigde financiering voor 2025 te herijken. Vanuit het financieringsmodel wordt rekening gehouden met de instroomprognoses uit de Meerjaren Productie Prognose (MPP). Het doel is om de financiering flexibel in te richten waarbij de mogelijkheid bestaat om deze jaarlijks te herzien om voorbereid te zijn op de fluctuaties in de asielinstroom en daarmee de benodigde capaciteit voor inschrijvingen te waarborgen. Over de wijze waarop de resultaten van de BRP-straten elk kwartaal gepubliceerd worden lopen gesprekken. Zodra hier uitsluitsel over is zal uw Kamer daarover geïnformeerd worden.

De uitdagingen binnen de Migratieketen zijn onverminderd groot. Alle inzet is er op gericht om weer grip te krijgen op migratie. Het kabinet zet zich ten volste in om het asielstelsel ingrijpend te hervormen, de asielinstroom te beperken en de asielketen per direct te ontlasten. Over de wijze waarop dit gebeurt, blijf ik uw Kamer informeren.

De Minister van Asiel en Migratie,
M.H.M. Faber-van de Klashorst